

POMÁHEJTE ŠPANĚLSKU!

Uprostřed změn, zvrátů a revolucí, které den po dni útočí na evropskou kulturu, uvykli jsme všichni jakési důvěřivosti. Bezpečíme se na rozum a právo, bezpečíme se na lidského ducha a uvěřili jsme vývoji, který se má uskutečnit vlastní silou. Vžilo se mínění, že vývoj — srdce kultury a národů — je nevyplenitelný. Ta pevná jistota skýtá lidem útěchu. Čekají, mlčí a odpovídají mlčením.

Za strašného ticha odřikává pak vládce dnešního Německa svůj monolog. Za strašného ticha vzlétají nad Afrikou vojenská letadla, a když barevní žoldnéři s cizineckou legií a s generály udeřili na Španělsko, sledovali jsme zkázu kulturních statků a vraždění s prstem na ústech.

Ale je čas setřásti své ohromení. Je čas promluvit, neboť díla vzdělanosti patří všem.

Španělská kultura po mnohé stránce vtiskla Evropě svůj znak. Již na samém počátku její literatury tyčí se mohutná díla, která jasně zobrazují povahu španělského lidu a která tvoří typ národního hrdiny. Tento bohatýr, Cid Campeador, postava pololegendární a polohistorická, je představitelem bojů za svobodu. V něm je ztělesněna španělská hrdost, která nesnáší porobu a poddanství.

Cid Campeador, vítěz nad Maury, kteří kdysi uchvátili ve Španělsku moc, stal se typem bohatýrské poezie a prochází literaturami všech národů. České písemnictví má zároveň s ostatními podíl na tomto dědictví a vy ve spojení s ním si zajisté vzpomínáte na dílo Zeyerovo a na španělské motivy Jaroslava Vrchlického.

Bylo by pošetilé chtít vyjmenovat básničky a díla, jejichž význam je uložen v dějinách literatur a nesahá až po naše časy, ale Lope de Vega je zajisté autor dost živý. Což v poslední době nepřihlíželo pražské obecenstvo k jeho hrám a neshledalo jeho Vzbouření na vsi dramatem právě časovým? Což

se nevrací Don Quijote ve tvorbě Viktora Dyka, jednoho z nejčestějších básníků? A což vposled sám Cervantes nepůsobil svým veledflem na všechny kultury slovesné?

Podobné souručenství vzdělanosti mohli bychom sledovat v dějinách umění výtvarného. Španělské stavitelství a díla malířská dotýkají se vrcholků těchto umění. El Greco, Zurbaran, Ribera, Velázquez, Murillo, Goya jsou zajisté jména sdostatek světoznámá. Pokud jde o význačné architektury, bylo by nutno vyjmenovat chrám po chrámu, vesnici po vesnici a město po městě, neboť celé Španělsko je pokladnicí španělského mistrovství.

Ale tato díla, tato města z nejkrásnějších, tato umění, jež po dlouhá období vládla světu a bez nichž se ani dnešní společnost nemůže obejít, to, co je nenahraditelné a co má znaky nesmrtelnosti, to vše bylo vydáno zmaru občanské války. To vše hoří a krev vždy znovu prolévána se vzdouvá až po okraj kolébky. Jsme svědky vzpoury, která je hotova všechno ztroskotat a která se za nic nestydí než za své jméno. Jsme svědky vzpoury feudálů, jsme svědky revoluce, která vede válku pro vysněná práva aristokratická, pro práva, jež před časem smetlo hlasování lidu.

Bylo řečeno, že Cid kdysi válčil s Maury a že je vyhnal ze španělské země. S polodivokými potomky právě těchto Maurů se spojila španělská šlechta, aby z ohně občanské války zvedla nadprávi a výsady středověku. Na posměch národu propůjčila svým tlupám jméno národní armády. Na posměch národu rozdává cizím státům za přispění a pomoc španělské ostrovy. Ale šlechtě a generálům nejde o věci národa, jde jim o dobytí moci, již ztratili hlasováním lidu. Jde jim o zastavení vývoje, o pád národů do starého poddanství. Volnost, demokracie a svoboda mají býti zasuty v krechtách španělské porážky. Všechny síly, které se v Evropě zvedly proti svobodě, všechny fašismy, jež se navzájem liší jen barvami košil, všechna reakce se snesla ve svých aeroplánech na španělské bojiště, aby postavila do služeb povstalců své stroje, svou techniku, své peníze a svůj vliv. Se španělským národem vede válku celá reakční Evropa. Vyznavači násilí a nepřátelé svobody, pro něž mezinárodní úmluva povždy platí jen za cár papíru, válčí před Madridem za svou věc. Útočí na Španělsko, aby udávili vývoj i mezi ostatními národy.

Ze španělských hřbitovů má vyrůst vláda, která zaplatí své dluhy. Zaplatí letadla a tanky, ručnice, děla a instruktory. Zaplatí vliv vlivem a pomoc novou pomocí. Jedině tato věrnost se připíná k věrolomnosti povstalců, jedině tento závazek bude pravděpodobně splněn, jestliže povstalci zvítězí.

Ale doposud trvá válka. Doposud palbě barevných smeček odpovídají ručnice lidového vojska. Doposud toto vojsko stojí, doposud den ze dne vzrůstá jeho duch. Tam, kde byl na počátku zmatek, vládne již jednotící myšlenka a pořádek organizace. Fronty stojí, a je-li na straně povstalců převaha zbraní, doplňují se řady lidového vojska novými a novými silami. Dělníci, selští kněží baskičtí, drobní měšťáci, lidé z venkova a horníci, kteří s takovou hrdinností dovedli umírat, naučili se již vésti válku a útočit.

K těmto dvěma věcem směřuje španělské drama: k životu věčně se obnovujícímu svobodou a dílem — a opět k nesvobodě a k zmaru. Jestliže pak trvá jednota mezi reakcí španělskou a reakcí evropskou či světovou, ozývají se od hodiny k hodině vždy jasněji hlasy lidské solidarity. Hlasy dělníků a hlasy občanů, kteří pocítují širé a úchvatné společenství práce, umění, vývoje a lidskosti.

Připojme se k tomuto volání!

Nepřítel španělské svobody je nepřitelem všech svobodných národů. Odpovězme na jeho útok starou solidaritou! Z úcty k vlastnímu národu, z úcty k společenství práce, jež nás všechny mocně poutá, přejme vítězství svobodě! Ať žije lidová vláda španělská! Ať žije vláda obnovující svobodu a mír!